

Дослідження сутності мотивів, потреб і стимулів, а також чинників підвищення їх ефективності дозволяють узагальнити зовнішні, внутрішні та соціальні чинники мотивації працівників

В ході написання роботи було проведене наукове дослідження, мета якого була дослідити внутрішні чинники мотивації працівників сільськогосподарської галузі.

У дослідженні взяло участь 50 осіб, різного віку та статі. Вік опитаних коливався від 21 до 61 років. Серед респондентів чисельно переважали чоловіки – 31 особа, жінок було 19 осіб. Під час опитування ми з'ясували до якої ланки працівників належать респонденти, і виявили, що з керівництва взяло участь 7 осіб, з середньої ланки 19 осіб та фахівців, спеціалістів 24 особи.

Дотримуючись думки про те, що зміст цінностей відображає типи мотиваційних цілей, які вони висловлюють, Ш. Шварц групує окремі цінності відповідно до спільністю цілей в ціннісні типи. Всього десять мотиваційних типів.

Емпіричне дослідження показало три ключових цінності: безпека, досягнення, універсализм.

Далі розглянуто превентивну та промативну мотивацію по різних ланках працівників. За результатами дослідження за методикою «Превентивної та промотивної мотивації» Хігінса, виявлено, що у працівників переважає промативна мотивація, аніж превентивна, що може свідчити про те, що працівники переважно працюють на досягнення успіху, а не на уникнення невдач.

Внутрішні чинники підвищення мотивації працівника обумовлюються мотивами його життєзабезпечення. Відтак, продуктивна праця, як частина активного життя працівника, залежить від його емоцій та відчуттів. Визначальними внутрішніми чинниками мотивації працівника є творчий характер праці та участь у розвитку виробництва, позитивна оцінка колег, високий рівень відповідальності, можливість самореалізації, задоволення від виконаної роботи та її результатів; взаємоповага, взаєморозуміння та продуктивні комунікації між колегами, персоналом всіх рівнів.

*Лип'юк Анна Миколаївна*

курсантка 103 навчальної групи

Національної академії внутрішніх справ (Київ, Україна)

наук. керівн: Захаренко Людмила Миколаївна

к. психол. наук,

старший науковий співробітник наукової лабораторії

з проблем психологічного забезпечення та психофізіологічних досліджень

Національної академії внутрішніх справ

## **АКТИВНІСТЬ ЯК ХАРАКТЕРИСТИКА НАСТРОЮ КУРСАНТІВ-ПЕРШОКУРНИКІВ**

Настрій охоплює особистість і певний час позначається на її поведінці, діяльності, самопочутті, мисленні. У фаховій літературі з психології зазначено, що настрій має тривимірний базис: активність, тонус, почуттєвий тон [1]. Активність і тонус зумовлюють почуттєвий тон, який здійснює вплив на них.

Настрій відображає бажання, готовність людини проявляти ту чи іншу активність та пов'язаний з довільною регуляцією психічного стану. Загальна зміна рівня активності супроводжує зміни настрою.

Активність/реактивність характеризують людину як соціального індивіда та як особистість. Реактивність є ситуативною, обумовлюється установками, проявляється у стереотипних дій, має недостатньо усвідомлену мотивацію, слабо виражений вольовий компонент. Активність характеризується вираженням вольовим компонентом, самостійним формулюван-

ням цілей, адекватною чи достатньою для вирішення завдань мотивацією, більш усвідомленими діями, цілеспрямованістю поведінки.

Людина як суб'єкт своєї активності та діяльності, ініціює та здійснює різні види активності: практична діяльність, спілкування, пізнання (проявляється через пізнавальну самостійність, допитливість, пізнавальний інтерес), творчість, споглядання [2; 3].

З метою оцінки настрою респондентів і виявлення їх неусвідомлених спонукань було проведено дослідження з використанням проєктивної психодіагностичної методики Крістофера Маркерта (*Christopher Markert*) [4].

Вибірку склали 30 курсантів-першокурсників Національної академії внутрішніх справ, віком 17-20 років. Респондентам пропонувалось із запропонованих восьми абстрактних фігурок (кожна з яких символізує певний стан людини) обрати «найприємнішу фігурку» та «найнеприємнішу фігурку». Отримані дані були узагальнені та проаналізовані (табл. 1).

Таблиця 1

**Частота вибору респондентами фігурок, що подобаються  
і не подобаються (кількість виборів)**

|                       | Номери фігурок |     |     |     |     |     |     |     |
|-----------------------|----------------|-----|-----|-----|-----|-----|-----|-----|
|                       | № 1            | № 2 | № 3 | № 4 | № 5 | № 6 | № 7 | № 8 |
| <b>Подобаються</b>    | 1              | 3   | 4   | 2   | 3   | 5   | 2   | 10  |
| <b>Не подобаються</b> | 2              | -   | 1   | 1   | 4   | 4   | 9   | 9   |

Із даної таблиці видно, що до фігурок, які найбільше подобаються, респонденти віднесли всі фігурки. Респонденти жодного разу не обрали фігурку під № 2 як таку, що не подобається, хоча решту фігурок обирали від одного до дев'яти разів. Загалом респонденти обирали фігурки (подобаються / не подобаються) від трьох до дев'ятнадцяти разів.

Згідно з інтерпретацією методики за номерами обраних фігурок було визначено номер-характеристику настрою (на перетині горизонталі та вертикалі у таблиці-ключі тесту). По отриманому таким чином вектору було визначено той актуальний емоційний стан (настрій), у якому знаходився кожен респондент у момент опитування (табл. 2).

Таблиця 2

**Частота номерів-характеристик настрою респондентів**

| Номер характеристики | 51 | 55 | 42 | 39 | 7 | 46 | 44 | 49 | 15 | 1 | 32 | 30 | 36 | 56 | 48 | 21 |
|----------------------|----|----|----|----|---|----|----|----|----|---|----|----|----|----|----|----|
| <b>Частота</b>       | 5  | 3  | 3  | 2  | 2 | 2  | 2  | 2  | 1  | 2 | 1  | 1  | 1  | 1  | 1  | 1  |

Із даних таблиці видно, що настроїв респондентів описується 16 номерами-характеристиками. Найчастіше вживаються номери-характеристики 51, 55, 42 (від 3 до 5 разів), решта – від одного до двох разів.

Шляхом оцінки настрою як актуального емоційного стану, який переживали респонденти в момент опитування, було встановлено, що їм характерні активність чи реактивність у поведінці. Більшості з них (22 особи) характерні різні види активності:

1) пізнавальна активність (діловитість, заклопотаність, реалістичність, серйозність, прагнення формувати свої думки на основі фактів, прояснити незрозумілі ідеї та умови, діяти швидко, рішуче та енергійно, щоб реалізувати поставлені цілі та досягти успіху) у половини курсантів (16 осіб);

2) соціальна активність (доброта, дружба, альтруїзм, помірність) у чотирьох курсантів;

3) творча активність (натхнення, бажання зробити життя цікавішим) у двох курсантів.

Декільком респондентам (8 осіб) характерна реактивність (безтурботність, бажання зберегти душевний спокій, уникати емоційного залучення, простота, намагання відійти від складних, інтелектуальних завдань та насолоджуватися життям). Причиною цього може бути пережитий ними стан психоемоційної напруги.

Таким чином, мотиваційний компонент настрою більшості респондентів характеризується поведінковою активністю (спрямованість на пізнання світу професії (пізнавальна активність), прояву себе, насамперед, у найближчому оточенні (соціальна активність), творче самовираження (творча активність), а майже у чверті респондентів – поведінковою реактивністю (бажання відпочити і насолодитися життям).

*Марусіч Лариса Олександрівна,  
магістрантка спеціальності 053 Психологія  
Комунального закладу Сумський обласний  
інститут післядипломної педагогічної освіти,  
волонтер програми «Відновлення під час війни»  
Асоціації єврейських громадських організацій  
та общин України (Ваад України)*

**РОЛЬ ТА ЗНАЧЕННЯ ГРОМАДСЬКИХ ОРГАНІЗАЦІЙ В ПРОЦЕСІ НАДАННЯ  
ПСИХОЛОГІЧНОЇ ДОПОМОГИ І РЕАБІЛІТАЦІЇ ЖІНОК ТА ДІТЕЙ,  
ЩО ОСОБЛИВО ПОСТРАЖДАЛИ ПІД ЧАС ВІЙНИ  
(НА ПРИКЛАДІ РЕАЛІЗАЦІЇ ПРОГРАМ «ВІДНОВЛЕННЯ  
ПІД ЧАС ВІЙНИ» ТА «НЕЗЛАМНА МАМА»)**

**Вступ.** Війна – це психологічна травма для кожного українця. Тривоги, стрес, втрати та розпач. Ми переживаємо це щодня ось вже рік. Дуже боляче бачити як вбивають і калічать наших військових та цивільних людей. Боляче бачити як руйнують будинки і навіть цілі міста, а разом із цим чиєсь життя.

Невимовно боляче тим, хто був учасником цих подій і бачив усе на власні очі. Та найболючіше тим, хто через клятву війну втратив найдорожчу людину, фактично втративши себе.

Як психологічно пережити драматичні події війни, як прийняти втрату близьких і як допомогти дітям пройти ці випробування, щоб вони не стали психотравмою на все подальше життя?

Так, ми з вами не можемо змінити події, що відбуваються, як би сильно нам цього не хотілося. Усе, що ми можемо – це змінити своє ставлення, щоб цей біль не з’їдав нас із середини, не отруював щоденні думки і не затьмарював світогляд, не руйнував нашу особистість. Ми маємо бути сильними, це зараз надзвичайно важливо – бо війна триває.

І саме тому нині гостро стоїть питання : «Де віднайти сили ?»

Для родин, які особливо сильно постраждали під час активних бойових дій та потребують психологічної реабілітації в Україні діє програма «Відновлення під час війни». Її створили українські психологи за спонсорської підтримки. Програма допомагає жінкам з дітьми психологічно відновитися, прийняти травмуючий пережитий досвід та повернутися до повноцінного життя наскільки це можливо за нинішніх умов. Учасники поновлюють життєві сили та емоційний баланс, долають нервовість, страхи, агресію і апатію і, що найбільш важливо, налагоджують контакт із власними дітьми та вчиться правильно підтримувати їх.

**Виклад основного матеріалу.** Програма «Відновлення під час війни» народилася у березні 2022 року, коли протягом першого місяця повномасштабного вторгнення велика група волонтерів Вааду України активно займалася евакуацією українських сімей з районів бойових дій на Сході й Півдні України.

Волонтери й керівництво Вааду України тоді звернули увагу на тяжкий психологічний стан більшості евакуйованих жінок та дітей, на ознаки психологічних травм, стресів та фрустрацій. Географічне переміщення не покращувало психологічний стан згаданих жінок та дітей, а навпаки продовжувало та посилювало стрес від великої кількості моральних,